

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію
«Наукова і публіцистична діяльність Володимира Здоровеги у час
українського державотворення»

Рудик Мирослави Степанівни

(науковий керівник – кандидат філологічних наук, доктор суспільно-
економічних наук, доцент Присяжний Михайло Павлович),

поданої на здобуття наукового ступеня

кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю

27.00.04 – теорія та історія журналістики

Історія української журналістики – це історія українського суспільства в цілому, оскільки ЗМІ є яскравим віддзеркалювачем своєї доби. Разом з тим, вивчаючи суспільно-історичний контекст і систему українських ЗМІ, дослідники часто залишають поза увагою теоретиків і практиків журналістики, згадуючи їхні імена лише у контексті окремих періодичних видань чи навіть публікацій. Відповідно, складається хибне враження меншовартісності наших, власне українських сподвижників, котрі не просто якісно робили свою справу, але котрі формували українську свідомість, і окреслювали напрямки розвитку наукової думки. Таким сподвижником у галузі теорії публіцистики був Володимир Йосипович Здоровега.

Не викликає сумнівів актуальність обраної теми дослідження, яка обумовлюється необхідністю вивчення творчої спадщини тих науковців, котрі стояли біля витоків українського журналістикознавства та формулювали основні принципи функціонування української журналістики. Окрім того, визначення ролі окремої особистості, сили її публіцистичного таланту, впливу її вчинків, думок, переконань є важливим компонентом у дослідженні української журналістики.

Мета, яку дисертантка визначає як комплексне дослідження наукового доробку Володимира Здоровеги, осмислення публіцистики вченого у контексті історичних та суспільно-політичних змін, визначення проблемно-тематичних напрямів публіцистики Володимира Здоровеги, вивчення її образності, стильових та жанрових особливостей, комунікативного

потенціалу і державотворчих функцій (с. 5), визначає структуру дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із підрозділами, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обгрунтовані актуальність, новизна, визначені мета, об'єкт і предмет дослідження, окреслено теоретико-методологічну базу дослідження.

У першому розділі дисертації Мирослава Степанівна детально проаналізувала історіографію окресленої проблеми, вказавши, що журналістикознавча наука вже поповнилась багатьма дослідженнями, які розкривають особливості української журналістики через призму діяльності таких відомих осіб, як Л. Глібов, М. Голубець, О. Гончар, М. Максимович, І. Огієнко, Б. Олійник, Д. Павличко, Є. Сверстюк, М. Хвильовий, І. Франко та ін. (с. 13), проте постать Володимира Йосиповича Здорогеги і до сьогодні залишається практично недослідженою, і це, не зважаючи на те, що він, по суті, на сьогодні є одним із найяскравіших теоретиків публіцистики: «він (Володимир Йосипович Здорогега) брав активну участь у становленні української журналістики як науковець і публіцист. З-під його пера вийшли цінні праці, які стали незамінним орієнтиром і порадиником для майбутніх фахівців медіапростору» (с. 14).

Мирослава Степанівна зосереджує увагу на тому, що історіографію досліджуваної проблеми слід розглядати за трьома напрямками: наукова і публіцистична спадщина Володимира Здорогеги у контексті загального журналістикознавства; історіографія, яка відображає наукові погляди і концепції публіциста і його сучасників; осмислення наукового та публіцистичного доробку Володимира Здорогеги у працях дослідників (с. 15). І саме за цими напрямками розглядає окреслену проблему.

У підрозділі 1.2. «Тексти Володимира Здорогеги як об'єкт наукового дослідження: джерелознавчий аспект» аналізується джерельна база дослідження, до якої дисертантка зараховує наукову і публіцистичну спадщину Володимира Йосиповича.

У підрозділі 1.3. «Теоретико-методологічні основи дослідження» М. Рудик детально розписує і обґрунтовує принципи й обрані методи дослідження.

Другий розділ «Володимир Здоровега як фундатор української науки про журналістики» присвячений окресленню ролі Володимира Йосиповича у формуванні й розвитку Львівської школи журналістики, аналізу концепції теорії публіцистики, вивченню теоретичних засад журналістської творчості Володимира Здоровеги та їхнього втілення у навчальній літературі, а також з'ясуванню поглядів Володимира Здоровеги на журналістську майстерність.

Дослідниця наголошує на тому, що Володимир Йосипович працював у двох площинах – теорія публіцистики і теорія журналістики. «Концепція теорії публіцистики Володимира Здоровеги охоплює такі ознаки: феномен публіцистики як виду журналістської творчості, розкриття її внутрішніх закономірностей, виокремленість публіцистичної творчості з-поміж інших, особливості творчої майстерності публіциста, публіцистичний метод, взаємодія і взаємовпливи публіцистики з іншими галузями, зокрема наукою, літературою, мистецтвом. Вчений чітко розмежовував поняття «публіцистика» і «публіцистичність» (с. 110).

Окрім того, Мирослава Степанівна зазначає, що наукову спадщину В.Й. Здоровеги слід поділити на два періоди: радянський і період незалежної України.

Результатом наукових досліджень Володимира Йосиповича є його підручник «Теорія і методика журналістської творчості», «який був першою книгою на пострадянському просторі, присвяченою питанням професійної майстерності у ЗМІ, та спробою наукового осмислення журналістської практики» (с. 111). Дисертантка також визначає головні риси наукової спадщини В.Й. Здоровеги, до яких зараховує практичну спрямованість, глибокий аналіз попереднього досвіду, багатоманітність прикладів, прогностичність, візії у майбутнє, концептуальність.

У третьому розділі «Публіцистика Володимира Здоровеги як відображення актуальних суспільно-політичних проблем» Мирослава Степанівна розглядає еволюцію публіцистики від критики тоталітаризму до націєтворчості, поділяючи усю публіцистику на такі підгрупи, як освіта журналістів, суспільно-політична тематика, свобода слова, видатні постаті; аналізує державотворчі функції й дискурсивні стратегії національної ідентичності у світлі художньо-публіцистичної творчості Володимира Здоровеги; досліджує творчу майстерню провесора, її жанрово-стильове особливості.

Дослідниця приходить до висновку, що чільне місце у публіцистиці Володимира Здоровеги посідає «проблема підготовки журналістських кадрів. ... Складники професіоналізму можна диференціювати на методологічні і професійні. До методологічних належать гуманістичний світогляд, оптимізм, висока мораль, соціальна відповідальність, знання правових норм, чинних в Україні, патріотизм. До професійних – інформаційна культура, знання фахових теоретичних засад, загальна поінформованість і конкретна, у галузі, про яку пише журналіст, і, звісно, досконале володіння українською мовою» (с. 177-178).

У додатки винесено перелік докторських і кандидатських дисертацій, захищених під керівництвом Володимира Йосиповича Здоровеги, програма соціологічного дослідження «Теоретичні засади журналістської творчості Володимира Здоровеги та їхній вплив на формування журналіста-професіонала», схему головних потоків журналістської інформації за Володимиром Здоровегою, а також нарис про Володимира Здоровегу, написаний студенткою другого курсу Анастасією Шибіко.

Належно оцінюючи дисертацію, не можемо не звернути увагу на такі моменти:

1. У методологічному розділі Мирослава Степанівна говорить про те, що у процесі дослідження було застосовано метод контент-аналізу. Зважаючи на те, що у тексті дисертації зустрічаються посилання на

результати контент-аналізу, було би добре, якби вони були відображені в додатках у вигляді зведеної таблиці. Це сприяло би комплексному розумінню власне процесу дослідження, отриманих результатів і зроблених висновків.

2. Звертаючись до аналізу публіцистичної і наукової спадщини Володимира Йосиповича Здоровеги, дисертантка визначає нижню хронологічну межу 1988 роком, коли В.Й. Здоровега видає книгу «Збагнути день суший». Еволюція поглядів публіциста розкрита у тексті дисертації. Більше того, Мирослава Степанівна, для формування комплексного розуміння концептуальних позицій вченого, звертається до аналізу праць, котрі вийшли друком до 1988 року. Тому вважаємо, що не варто було обмежувати власні наукові пошуки, визначаючи нижню хронологічну межу часом виходу книги «Збагнути день суший».
3. У додатки винесено нарис про В.Й. Здоровегу, написаний студенткою другого курсу Анастасією Шибіко. У тексті дисертації згадується цей нарис, як частина опитування, що проводилося серед студентів факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Разом з тим, пряме посилання на додаток Е у тексті дисертації відсутнє. Вважаємо це технічною помилкою.

Однак, зауваження і побажання, викладені вище, не впливають на загальну цінність роботи.

Дисертація М.С. Рудик виконана відповідно до вимог нормативних документів, зокрема п. 10 та п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, оскільки вирішує наукову проблему, отримані результати є обґрунтованими, їх наукова новизна розкрита в основних положеннях та висновках дисертації, представлена

дисертаційна робота безперечно має теоретичну та практичну цінність. Зазначене дає підстави для присвоєння Мирославі Степанівні Рудик наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – теорія та історія журналістики.

Кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики

Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Вчений секретар університету

О.І. Почапська
Н.Д. Коваленко

О.І. Почапська

Н.Д. Коваленко

засвідчую

Бодзар І.Є.